

MARIAN BUDZYŃSKI, LESZEK SOŁTYS, ZBIGNIEW SŁOMKA,
MAREK SAPUŁA, JAROSŁAW KAMIENIAK, JACEK PAŁYSZKA

*Analiza wyników prób dzielności nowym
„testem 100 dni” ogierów półkrwi*

An Analysis of the Results of a Racing Test in a New "100 days Tests" in Crossbred Stallions

Wdrażany decyzją Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej nowy program hodowli koni w Polsce do roku 2000 (9) wprowadza jednocześnie innowacje w odniesieniu do wartości użytkowej młodych ogierów półkrwi poddawanych próbom dzielności w zakładach treningowych (ZT). Modyfikacje te są wynikiem zmiany kierunku użytkowego koni półkrwi (małopolskich, wielkopolskich, szlachetnych półkrwi) z typu wszechstronnie użytkowego na typ jednostronnie wierzchowy. Stąd też wprowadzony w r. 1997 „Program prób dzielności ogierów w zakładach treningowych” bazuje głównie na ocenie cech właściwych użytkownikowi wierzchowemu ze zwróceniem nacisku selekcyjnego na takie cechy, jak: skoczność (uzdolnienia do pokonywania przeszkód), odwaga i cały zespół cech psychicznych oraz zrównoważenia nerwowego, dynamika i harmonia ruchu w chodach podstawowych (stęp, kłus, galop). Zwłaszcza intensywnemu doskonaleniu musi podlegać cecha dynamiki ruchu i długości kroku oraz predyspozycje do skoków. W przeprowadzonych badaniach dokonano analizy wyników prób dzielności ogierów półkrwi poddanych ocenie w zakładach treningowych w r. 1997.

MATERIAŁ I METODY

Materiałem badawczym są 2,5-letnie ogiery półkrwi rocznika 1995, wyhodowane w stadninach małopolskich i wielkopolskich, poddane w r. 1997 próbom dzielności według „testu 100 dni”. Ogółem

badaniami objęto 156 ogierów, w tym w ZT Kwidzyń 66 szt., ZT Biały Bór 51 szt., ZT Sopot 39 szt.. Ogiery w poszczególnych zakładach treningowych pochodziły ze stadnin i hodowli prywatnej wyszczególnionych w tab. 2 - 4. Kwalifikacje ogierów na podstawie wymiarów biometrycznych oraz oceny pokroju przeprowadziła komisja powołana przez Departament Produkcji Rolniczej Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Instrukcja prób dzielności ogierów zawiera następujące elementy: 1 - skoki luzem - w nawiasach podano maksymalną ocenę punktów za daną cechę - Mx (15 pkt.) przy czym oceniano: chęć do skoków (3), łatwość skoku (3), praca przodu (3), praca zadu (3), praca krzyża i szyi (3); 2 - praca w stępie (10 pkt.) z uwzględnieniem ocen: energia (4), długość kroku (4) i regularność (2); 3 - praca w klusie (10 pkt.) z wyszczególnieniem ocen: energia (2), regularność (3), przepuszczalność (3) i długość kroku (2); 4 - praca w galopie (15 pkt.) z oceną: zagalopowanie dwa razy (4), galop w linii prostej (3), zaangażowanie zadu (3), galop w półsiadzie w tempie 400m/min (5); 5 - skoki pod jeźdźcem (15 pkt.) z oceną: chęć do skoku (3), łatwość (3), praca przodu (3), praca zadu (3), praca krzyża i szyi (3); 6 - tężna i oddechy (5pkt.) - ocena lek. wet.; 7 - ocena kierownika ZT (20 pkt.) z oceną: charakter (5), zdrowie (5), wykorzystanie paszy (5), skoki luzem (5); 8 - ocena ogólna (10 pkt.). Ogółem za wymienione elementy próby ogier mógł maksymalnie uzyskać 100 punktów, przy czym stosowanych było pięć ocen słownych: ocena wybitna (90 - 100 pkt.), bardzo dobra (75 - 89 pkt.), dobra (65 - 74 pkt.), dostateczna (50 - 64 pkt.) i niedostateczna (49 i mniej pkt.). Ogiery które uzyskały ocenę wybitną i bardzo dobrą, zostawały zakwalifikowane do treningu w cyklu 8-miesięcznym.

Uzyskane wyniki opracowano statystycznie, obliczając dla poszczególnych cech średnią arytmetyczną ($\bar{x}$), odchylenie standardowe (S) oraz podano wartość najniższą (Mn) i najwyższą (Mx). Istotność różnic pomiędzy średnimi dla grup ogierów określono według testu t-Studenta (tab. 1 - 4).

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Porównując łączną ocenę wyników prób dzielności ogierów w poszczególnych zakładach treningowych, nie stwierdzono istotnych różnic pomiędzy tymi średnimi (tab. 1), przy czym najwyższą ocenę uzyskały ogiery trenowane w ZT Sopot ($82 \pm 6,17$ pkt.). Wystąpiły natomiast istotne różnice w obrębie poszczególnych cech pomiędzy ogierami trenowanymi w analizowanych zakładach treningowych. Zestawiając jednocześnie liczbę uzyskanych punktów za poszczególne cechy w odniesieniu do maksymalnej możliwej do uzyskania liczby punktów, stwierdzono, że najniższe oceny wyrażone w odsetkach (oceny maksymalnej) otrzymały ogiery przy ocenie ogólnej (53,7%) oraz za skoki pod jeźdźcem (77,7%). Analogicznie najwyższe oceny uzyskały ogiery w ocenie kierownika ZT (88,3%) i w ocenie lekarza wet. za tężno i oddechy (94,2%). Pozostałe wyniki ocen oscylowały od 80,71% do 82,6% (tab. 1).

W tabelach 2 - 4 zestawiono wyniki ocen ogierów wyhodowanych w poszczególnych stadninach. W ZT Kwidzyń (tab. 2) najniższą ocenę łączną miały ogiery pochodzące z hodowli prywatnej (77,83 pkt.), podobnie jak i w ZT Biały Bór (tab. 3), gdzie uzyskały za analogiczną ocenę łączną jedynie 77,31 pkt. Przytoczone wyniki

mogą sugerować, że metody wychowu ogierów przez hodowców prywatnych nie są tak prawidłowo prowadzone jak w stadninach państwowych (Skarbu Państwa). Wysokie oceny, świadczące jednocześnie o stosunkowo wysokich predyspozycjach do użytkowania wierzchowego, uzyskały w ZT Kwidziń ogiery wyhodowane w stadninach: Ochaby (83,79 pkt.), Mieczownica (83,67 pkt.), Walewice (82,98 pkt.) i Moszna (82,95 pkt.). W ZT Biały Bór (tab. 3) powyżej średniej łącznej liczby punktów za oceniane cechy uzyskały ogiery pochodzące ze stadnin: Pępowo, Racot i Pawłowice. Natomiast w ZT Sopot korzystnie wyróżniły się ogiery pochodzące ze stadnin w Kadynach, Plękitach i Rzeczej. Stosunkowo wysokie oceny uzyskiwane przez ogiery z wymienionych stadnin świadczą o prawidłowym użyciu do rozplodu ogierów czołowych, które przyczyniają się do poprawy i wiernego przekazywania pożądanych cech pracowniczych właściwych wierzchowemu typowi użytkowania.

Ogólnie można skonstatować, że wprowadzony po raz pierwszy w Polsce tak zwany test 100 dni spełnił oczekiwania i dostarcza wielu podstawowych informacji o uzdolnieniach wierzchowych koni, co może być z powodzeniem wykorzystane w pracy hodowlanej nad doskonaleniem koni półkrwi i prawidłowej ich selekcji w kierunku jednostronnego użytkowania wierzchowego.

Pewnego rodzaju mankamentem oceny ogierów w teście 100-dniowym jest oparcie wyłącznie na subiektywnej ocenie wizualnej, określonej liczbą przyznanych punktów za poszczególne cechy bez wprowadzenia elementów pomiarowych ocenianych cech wymiennych. Wiadome powszechnie jest, że np. jakość ruchu koni w podstawowych chodach (stęp, kłus, galop) limituje uzdolnienia pracownicze koni (6). Stąd też w ocenie wartości użytkowej koni należy uznać za fundamentalne zasady doskonalenia mechaniki ruchu w stępie, kłusie i galopie poprzez przeprowadzenie obiektywnych pomiarów długości i czasu trwania kroków oraz ich częstotliwości, co warunkuje szybkość ruchu i charakter chodów. Jednocześnie należy zwrócić wagę na fakt, że współczesne programy selekcyjne przywiązują dużą wagę do oceny zrównoważenia systemu nerwowego (1 - 5, 7, 8, 10), pobudliwości i zespołu cech psychicznych u obecnie hodowanych koni, zwłaszcza ogierów i klaczy elitarnych o kierunku użytkowania wierzchowego. Takiego elementu przy kwalifikacji ogierów nie uwzględniono, stosując jedynie w ocenie kierownika zakładu treningowego 5 punktów za tzw. charakter. Daje to w efekcie jedynie do 5% ogólnej oceny ogiera, co może wskazywać na marginalne potraktowanie tak ważnego gospodarczo całokształtu cech psychicznych, warunkujących użyteczność koni w różnych dyscyplinach sportu konnego.

Tab. 1. Wyniki średnich ocen za poszczególne elementy próby testu 100-dniowego dla ogierów w roku 1997 z uwzględnieniem zakładu treningowego.
(* Istotność różnic między średnimi w kolumnach - mała litera - $P \leq 0,05$, duża litera - $P \leq 0,01$)

Results of mean estimations for particular elements of the 100 days test for the stallions in 1997 considering the training centre (* significance of differences between the mean figures in columns - small letter - $P \leq 0.05$, capital letter - $P \leq 0.01$)

Wyszczególnienie		Skoki luzem	Praca w stępie	Praca w kłusie	Praca w galopie	Skoki pod jeźdźcem	Tętno i oddechy	Ocena kierownika ZT	Ocena ogólna	Łącznie punkty
ZT Kwidzyn n = 66	x	12,55 A*	8,31	8,29 C	12,01 e	11,70	4,60 g	18,00 H	4,92 J	80,41
	S	1,26	0,81	0,71	1,39	1,35	0,76	1,74	2,11	6,85
	Mn	8,00	5,10	6,20	9,10	8,10	1,00	11,00	0,00	56,20
	Mx	14,90	9,90	9,70	14,60	14,30	5,00	20,00	9,00	93,19
ZT Biały Bór n = 51	x	11,80 A	8,38 b	8,42 D	12,62 ef	11,76	4,83 g	17,02 HJ	5,31 K	80,15
	S	1,46	0,79	0,71	1,03	1,12	0,26	1,66	1,52	5,53
	Mn	9,00	6,20	6,70	10,40	9,30	4,00	13,00	2,00	68,20
	Mx	14,50	9,90	9,60	14,50	13,70	5,00	20,00	8,00	90,70
ZT Sopot n = 39	x	12,09	8,00 b	7,57 CD	12,18 f	11,45	4,73	17,92 J	6,24 JK	82,00
	S	1,36	0,80	0,98	0,96	1,28	0,51	1,37	1,12	6,17
	Mn	8,04	6,07	5,09	10,04	9,03	3,00	13,05	4,00	65,10
	Mx	15,00	9,08	9,07	14,00	14,01	5,00	20,00	9,00	90,50
Razem n = 156	x	12,19	8,26	8,16	12,25	11,66	4,71	17,66	5,37	80,71
	S	1,38	0,81	0,85	1,20	1,26	0,58	1,68	1,79	6,28
	Mn	8,00	5,10	5,09	9,10	8,10	1,00	11,00	0,00	56,20
	Mx	15,00	9,90	9,70	14,60	14,30	5,00	20,00	9,00	93,19

Tab. 2. Wyniki średnich ocen za poszczególne elementy próby testu 100-dniowego dla ogierów w ZT Kwidzynie z uwzględnieniem właścicieli koni.

(* Istotność różnic między średnimi w kolumnach - mała litera - $P \leq 0,05$, duża litera - $P \leq 0,01$)

Results of mean estimations for particular elements of the 100 days test for the stallions at the Experimental Station of Kwidzynie considering the owners of the horses (* significance of differences between the mean figures in columns - small letter - $P \leq 0.05$, capital letter - $P \leq 0.01$)

Wyszczególnienie		Skoki luzem	Praca w stępie	Praca w klusie	Praca w galopie	Skoki pod jeźdźcem	Tętna i oddechy	Ocena kierownika ZT	Ocena ogólna	Łącznie punkty
Właściciele prywatni n = 21	x	12,aBde*	7,99	8,09	11,32a	11,41a	4,39	17,74	4,24	77,83a
	S	0,96	1,02	0,79	1,70	1,39	0,85	2,33	2,21	8,18
	Mn	9,90	5,10	6,20	9,10	9,10	3,00	11,00	0,00	56,20
	Mx	14,50	9,80	9,20	14,60	14,20	5,00	19,89	8,00	91,63
SK Kalników n = 9	x	12,59c	8,31	8,08a	12,14	11,50b	4,67	17,35a	4,00ab	78,64bC
	S	0,90	0,66	0,64	0,86	1,12	0,50	2,00	1,41	3,41
	Mn	11,30	7,40	7,20	11,20	10,40	4,00	13,20	1,00	72,40
	Mx	14,40	9,20	9,00	13,40	13,70	5,00	19,11	6,00	82,51
SK Walewice n = 8	x	13,20	8,69	8,56	12,76a	12,09	4,75	17,94	5,63	82,98
	S	0,50	0,71	0,79	1,05	1,12	0,46	1,15	2,45	5,76
	Mn	12,60	7,60	7,00	10,90	10,70	4,00	15,61	1,00	72,81
	Mx	14,10	9,90	9,70	14,20	13,70	5,00	19,20	8,00	90,27
Mieczownica n = 6	x	13,20adF	8,10	8,22	12,28	11,90	5,00	19,37abcD	5,60	83,67
	S	1,85	0,76	0,68	1,44	1,34	0,00	0,44	2,07	7,42
	Mn	10,00	7,00	7,40	10,70	9,80	5,00	18,80	3,00	72,50
	Mx	14,60	8,70	9,20	14,40	12,90	5,00	20,00	8,00	92,16
SK Moszna n = 6	x	12,50	8,57	8,53	12,77	12,27	4,17	18,15b	6,00a	82,95
	S	1,77	0,50	0,67	1,43	1,29	1,60	0,94	1,79	7,45
	Mn	9,00	7,90	7,40	10,50	10,50	1,00	16,33	4,00	73,59
	Mx	13,90	9,20	9,30	14,50	13,90	5,00	19,06	9,00	93,19

cd. tab. 2.

SK Janów Pod. n = 5	x	11,30	8,40	8,12bc	11,64	11,02	5,00a	18,26	5,50	79,14
	S	2,25	0,49	0,30	0,79	2,01	0,00	1,10	1,52	5,59
	Mn	8,00	7,70	7,60	10,30	8,10	5,00	16,50	4,00	69,90
	Mx	13,90	9,00	8,30	12,40	13,10	5,00	19,39	8,00	84,20
SK Udórz n = 3	x	12,33dg	8,23	8,50	11,93	11,33	4,33ab	18,46c	4,67	79,80
	S	0,45	0,60	0,62	1,33	1,42	0,58	0,28	2,52	7,06
	Mn	11,90	7,60	7,80	10,40	9,80	4,00	18,28	2,00	71,83
	Mx	12,80	8,80	9,00	12,80	12,60	5,00	18,78	7,00	85,28
SK Ochaby n = 3	x	12,47H	9,23A	8,83b	11,93	12,23	5,00b	17,75	6,33b	83,79bd
	S	0,25	0,35	0,35	1,29	1,06	0,00	2,60	0,58	2,17
	Mn	12,20	8,90	8,50	11,00	11,10	5,00	14,76	6,00	82,00
	Mx	12,70	9,60	9,20	13,40	13,20	5,00	19,50	7,00	86,20
SO Bogusławice n = 3	x	12,17eI	7,87Ab	8,00	12,30	11,23	4,67	17,94D	4,67	78,84e
	S	0,40	0,12	0,46	0,44	0,95	0,58	0,49	4,04	4,04
	Mn	11,70	7,80	7,50	11,80	10,30	4,00	17,60	1,00	75,10
	Mx	12,40	8,00	8,40	12,60	12,20	5,00	18,50	9,00	83,13
SO Starogard Gdański n = 2	x	14,70BcFgHI	9,25b	9,40ac	13,40	13,85ab	5,00	19,25	6,00	90,85aCde
	S	0,28	0,35	0,42	0,42	0,64	0,00	0,20	0,00	0,08
	Mn	14,50	9,00	9,10	13,10	13,40	5,00	19,11	6,00	90,79
	Mx	14,90	9,50	9,70	13,70	14,30	5,00	19,39	6,00	90,91
Razem ZT Kwidzyn n = 66	x	12,55	8,31	8,29	12,01	11,70	4,60	18,00	4,92	80,41
	S	1,26	0,81	0,71	1,39	1,35	0,76	1,74	2,11	6,85
	Mn	8,00	5,10	6,20	9,10	8,10	1,00	11,00	0,00	56,20
	Mx	14,90	9,90	9,70	14,60	14,30	5,00	20,00	9,00	93,19

Tab. 3. Wyniki średnich ocen za poszczególne elementy próby testu 100-dniowego dla ogierów w ZT Biały Bór z uwzględnieniem właściwości koni.
(* Istotność różnic między średnimi w kolumnach - mała litera $P \leq 0,05$, duża litera $P \leq 0,01$)

Results of mean estimations for particular elements of the "100 days test" for the stallions at the Experimental Station of Biały Bór considering the owners of the horses. (*significance of differences between the mean figures in columns - small letter - $P \leq 0.05$, capital letter - $P \leq 0.01$)

Wyszczególnienie		Skoki luzem	Praca w stępie	Praca w klusie	Praca w galopie	Skoki pod jeźdźcem	Tetna i oddechy	Ocena kierownika ZT	Ocena ogólna	Łącznie punkty
SK Posadowo n = 12	x	12,57aB*	8,17	8,24	12,31	12,03g	4,75	16,58	5,33	79,98
	S	1,05	0,99	0,87	1,31	1,13	0,34	2,11	1,78	5,74
	Mn	10,60	6,20	7,00	10,40	9,40	4,00	13,00	2,00	70,60
	Mx	14,50	9,90	9,60	14,50	13,70	5,00	19,00	8,00	88,10
SK Pępowo n = 9	x	11,88	8,62	8,62	12,91	11,86H	4,83	16,56J	6,22kL	81,52l
	S	1,08	0,91	0,70	0,89	0,74	0,25	0,88	0,83	3,78
	Mn	9,40	7,00	7,50	11,30	10,70	4,50	15,00	5,00	75,10
	Mx	13,00	9,70	9,60	13,80	12,90	5,00	18,00	8,00	88,60
SK Racot n = 8	x	11,83	8,30	8,74	12,78	11,68	4,81	17,63	5,63	81,38
	S	2,33	0,37	0,49	1,13	1,46	0,26	1,51	1,51	7,71
	Mn	9,00	7,80	8,00	10,80	9,30	4,50	15,00	3,00	69,40
	Mx	14,40	8,80	9,30	14,30	13,40	5,00	19,00	8,00	90,70
Właściciele prywatni n = 8	x	10,84Be	8,23	8,00	12,23	11,84	4,94	17,13	4,13L	77,31
	S	1,30	0,77	0,87	0,94	1,12	0,18	1,46	1,46	5,58
	Mn	9,20	7,50	6,70	10,90	10,40	4,50	14,00	2,00	68,20
	Mx	13,00	9,60	9,00	13,20	13,70	5,00	19,00	6,00	85,20
SK Nowielice n = 5	x	11,40c	8,76	8,78	13,30f	11,36	5,00	16,20	5,40	80,20m
	S	0,76	0,47	0,45	0,47	1,09	0,00	1,92	0,55	2,05
	Mn	10,40	8,10	8,30	12,90	9,60	5,00	14,00	5,00	76,80
	Mx	12,40	9,30	9,40	14,10	12,60	5,00	19,00	6,00	82,20

cd. tab. 3.

SK Bielin n = 4	x	11,63	8,43	8,55	12,80	11,45	5,00	17,75	5,25	80,83
	S	1,57	0,87	0,53	0,85	0,77	0,00	2,22	1,71	6,24
	Mn	9,80	7,20	8,00	11,60	10,80	5,00	15,00	3,00	74,70
	Mx	13,30	9,20	9,10	13,60	12,30	5,00	20,00	7,00	86,40
RZD Pawłowice n = 3	x	13,03cDe	8,60	8,20	12,80	12,80I	4,67	18,67J	5,67	84,43
	S	0,15	1,01	0,53	0,87	0,82	0,29	0,58	2,08	4,51
	Mn	12,90	7,70	7,60	11,80	12,10	4,50	18,00	4,00	81,30
	Mx	13,20	9,70	8,60	13,30	13,70	5,00	19,00	8,00	89,60
S Dobrzyniewo n = 2	x	10,15aD	8,15	8,05	11,70f	9,85gHI	4,50	17,00	4,00k	73,40lm
	S	0,21	1,06	0,21	0,85	0,07	0,00	0,00	1,41	2,12
	Mn	10,00	7,40	7,90	11,10	9,80	4,50	17,00	43,00	71,90
	Mx	10,30	8,90	8,20	12,30	9,90	4,50	17,00	5,00	74,90
Razem ZT Biały Bór n = 51	x	11,80	8,38	8,42	12,62	11,76	4,83	17,02	5,31	80,15
	S	1,46	0,79	0,71	1,03	1,12	0,26	1,66	1,52	5,53
	Mn	9,00	6,20	6,70	10,40	9,30	4,00	13,00	2,00	68,20
	Mx	14,50	9,90	9,60	14,50	13,70	5,00	20,00	8,00	90,70

Tab. 4. Wyniki średnich ocen za poszczególne elementy próby testu 100-dniowego dla ogierów w ZT Sopot z uwzględnieniem właścicieli koni. (* Istotność różnic między średnimi w kolumnach - mała litera - $P \leq 0,05$, duża litera - $P \leq 0,01$)

Results of mean estimations for particular elements of the 100 days test for the stallion at the Experimental Station of Sopot considering the owners of the horses (* significance of differences between the mean figures in columns - small letter - $P \leq 0.05$, capital letter - $P \leq 0.01$)

Wyszczególnienie		Skoki luzem	Praca w stępie	Praca w klusie	Praca w galopie	Skoki pod jeźdźcem	Tętna i oddechy	Ocena kierownika ZT	Ocena ogólna	Łącznie punkty
SK Liski n = 10	x	12,54	7,66	6,96C*	12,15f	11,15	4,80	18,44	5,90	81,14
	S	1,06	0,95	0,97	0,97	0,99	0,42	1,16	1,20	6,30
	Mn	11,04	6,07	5,09	11,06	9,04	4,00	17,05	4,00	67,60
	Mx	14,00	9,01	8,09	14,00	12,07	5,00	20,00	8,00	90,20
Sk Rzeczna n = 8	x	11,55	7,77	7,62B	11,77e	11,90	4,43g	17,77	6,71	82,80
	S	1,51	0,76	0,54	1,10	1,75	0,53	1,30	1,11	5,54
	Mn	8,04	7,05	7,01	10,04	9,08	4,00	16,00	6,00	75,10
	Mx	13,08	9,07	8,07	13,04	14,01	5,00	19,05	9,00	90,50
SK Nowa Wiosna n = 7	x	11,47	8,22	7,06A	11,71D	10,88	5,00g	17,73	5,83h	77,28
	S	1,71	0,95	1,07	0,82	0,99	0,00	2,12	1,33	9,55
	Mn	8,07	7,07	6,07	11,01	10,03	5,00	13,05	4,00	65,10
	Mx	13,06	9,04	9,00	13,03	12,07	5,00	19,05	8,00	86,50
SK Kadyny n = 7	x	11,76	8,48	8,62ABC	13,04Def	11,47	4,86	17,46	7,00h	84,86
	S	0,96	0,54	0,54	0,03	1,53	0,38	1,14	0,82	3,74
	Mn	11,00	8,03	8,03	13,00	9,03	4,00	16,00	6,00	79,70
	Mx	13,06	9,08	9,07	13,08	13,08	5,00	19,05	8,00	90,30
SK Płękity n = 6	x	12,71	8,05	7,72	12,20	11,71	4,50	17,86	5,83	82,80
	S	0,78	0,63	0,82	1,15	1,06	0,84	1,15	0,75	2,89
	Mn	12,06	7,06	6,04	11,02	10,02	3,00	16,05	5,00	79,80
	Mx	14,01	9,04	8,08	14,00	13,08	5,00	19,00	7,00	86,30
SK Udórz n = 6	x	15,00	8,04	8,03	12,07	13,09	5,00	19,02	6,00	88,50
	S	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Mn	15,00	8,04	8,03	12,07	13,09	5,00	19,02	6,00	88,50
	Mx	15,00	8,04	8,03	12,07	13,09	5,00	19,02	6,00	88,50
Razem ZT Sopot n = 39	x	12,09	8,00	7,57	12,18	11,45	4,73	17,92	6,24	82,00
	S	1,36	0,80	0,98	0,96	1,28	0,51	1,37	1,12	6,17
	Mn	8,04	6,07	5,09	10,04	9,03	3,00	13,05	4,00	65,10
	Mx	15,00	9,08	9,07	14,00	14,01	5,00	20,00	9,00	90,50

WNIOSKI

1. Zastosowany „test 100 dni” z uwagi na znaczne zróżnicowanie indywidualne ocenianych osobników pozwala na uzyskanie pełnych informacji stanowiących bazę w selekcji ogierów.

2. Konieczne jest wprowadzenie szczegółowych pomiarów przy ocenie cech mierzalnych, np. długość kroku w cm, czas trwania skoków w sekundach, ocena zrównoważenia systemu nerwowego i inne.

PIŚMIENNICTWO

1. Brzeski E.: Ocena hodowlana ogiera na podstawie niektórych cech zachowania się jego potomstwa w czasie pracy i pielęgnacji. *Acta Agr. et Silv. Zoot.*, 6, 2, 1966.
2. Budzyński M.: Powtarzalność i odziedziczalność wskaźników oceny zrównoważenia systemu nerwowego koni pełnej krwi angielskiej. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE*, vol. 1, Lublin 1983.
3. Budzyński M., Sołtys L.: Poziom wskaźników tętna i oddechów u ogierów poddawanych testom oceny pobudliwości nerwowej. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE*, vol. 7, Lublin 1989.
4. Budzyński M., Sołtys L., Słomka Z., Chmiel K.: Wyniki oceny pobudliwości nerwowej koni małopolskich i wielkopolskich. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE*, vol. 8, Lublin 1990.
5. Budzyński M., Sołtys L., Słomka Z., Kamieniak J., Rudziński K., Chmiel K.: Zmiany tętna i czasu pracy serca u ogierów uwarunkowane szybkością ruchu w stępie i klusie. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE*, vol. 12, Lublin 1994.
6. Budzyński M.: Analiza porównawcza wskaźników ruchu ogierów typu pociągowego głównych grup regionalnych w Polsce. *Rocz. Nauk Rol. Ser. B*, 93, 2, 1971.
7. Cena M.: Selekcja koni na cechy psychiczne. *Przegl. Hod.*, 18, 1967.
8. Kownacki M., Lipińska Z., Kozaczyński K.: Selekcja ogierów w zakładach treningowych na podstawie wyników oceny użytkowości. *Rocz. Nauk Zoot.*, 20, 2, 1993.
9. Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Departament Produkcji Rolniczej: Program hodowli koni do 2000 roku. Warszawa, dn. 4 X 1996.
10. Zwoliński J.: Konieczna jest bardziej wnikliwa ocena charakteru reproduktorów. *Koń Pol.*, 3, 14, 1970.

SUMMARY

In 1997 a new "100 days test" was introduced in training centres (Kwidzyń, Biały Bór i Sopot), which was used in relation to 156 half-bred horses. Each stallion was individually estimated, using 8 properties. The studies found out considerable individual differentiation, which gives the basis for a selection into saddle horses properties of the examine stallions.